

Дорослі дівчата

КУПИТИ

Про книгу

Спадок, який залишився після смерті матері, змушує трьох сестер приїхати у старий, наповнений спогадами будинок. Одна матір і різні батьки. Протилежні характери й долі. Давні образи й велика кількість так і не озвучених запитань... Усе це не сприяє близькості. Готуючи будинок до продажу, сестри випадково знаходять старий мамин щоденник, який розповідає її історію та змінює уявлення дівчат про себе.

Каріна Армлос – українська письменниця-романістка, авторка книги «Шпагат через Атлантику». Її другий роман «Дорослі дівчата» – унікальна чутлива історія про сестринство й дорослішання. Щирі емоції та інтимна правда про життя жінок. Сестри різні й далекі одна від одної, та все ж пов'язані дитинством. Це книга про перший поцілунок, перший секс, чайлдфрі, вагітність, йоні-егґ, без- дітність і зраду. В цій історії оживають почуття й події, знайомі кожному з дитинства.

Дорослі дівчата

Каріна Армлос

Каріна Армлос

Дорослі дівчата

ISBN 978-617-614-335-2

9 786176 143352

ДОРΟΣЛІ ДІВЧАТА

УДК 82-3
А 83

Армлос Каріна

Дорослі дівчата / Каріна Армлос. – Чернівці : Книги – XXI,
2021. – 232 с.

ISBN 978-617-614-335-2

Спадок, який залишився після смерті матері, змушує трьох сестер приїхати у старий, наповнений спогадами будинок. Одна матір і різні батьки. Протилежні характери й долі. Давні образи й велика кількість так і не озвучених запитань... Усе це не сприяє близькості. Готуючи будинок до продажу, сестри випадково знаходять старий мамин щоденник, який розповідає її історію та змінює уявлення дівчат про себе.

Усі права застережено.
Жодну частину з цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

ISBN 978-617-614-335-2

© Книги – XXI, 2021
© Каріна Армлос, 2021, *текст*
© Анна Стьопіна, 2021, *обкладинка*

КАРІНА АРМЛОС

ДОРΟΣЛІ ДІВЧАТА

ЗМІСТ

Розділ 1	9
Розділ 2	14
Розділ 3	17
Розділ 4	21
Розділ 5	25
Розділ 6	29
Розділ 7	33
Розділ 8	38
Розділ 9	43

Розділ 10	.50
Розділ 11	.55
Розділ 12	.63
Розділ 13	.70
Розділ 14	.75
Розділ 15	.82
Розділ 16	86
Розділ 17	90
Розділ 18	.95
Розділ 19	102
Розділ 20	105
Розділ 21	112
Розділ 22	116
Розділ 23	123
Розділ 24	129
Розділ 25	133
Розділ 26	143

Розділ 27	151
Розділ 28	157
Розділ 29	161
Розділ 30	166
Розділ 31	171
Розділ 32	176
Розділ 33	182
Розділ 34	187
Розділ 35	192
Розділ 36	199
Розділ 37	204
Розділ 38	208
Розділ 39	212
Розділ 40	217
Епілог.	229

РОЗДІЛ 1

Про свою маму Аліса знала небагато, і не тому, що та передчасно померла. Просто бачити людину щодня і знати її – це не одне й те ж.

Аліса відчувала, хоч мама ніколи й не говорила про це прямо, як їй складно бути «саме її» мамою. Дітей у сім'ї було троє, та це відчуття було тільки у неї.

Дівчинка росла, як зараз прийнято казати, «високочутливою дитиною». Не терпіла й найменшого дискомфорту чи відсутності уваги і, якщо це не шкодило іншим, ніколи не зважала на жодні інтереси, крім власних.

Мама була потрібною Алісі повністю. Донька хотіла володіти кожною її хвилиною, кожним її поглядом і постійно відчувати її тепло. Але цього не було: у багатодітній сім'ї не могли всю увагу приділяти молодшенькій. Усвідомивши це, Аліса відмовилася від мами взагалі. Все або нічого. Їй не потрібні були дрібки, об'їдки. «Самі ними задовольняйтеся, – думала вона, – а я краще буду сама, геть сама».

Аліса виросла сором'язливою і замкнутою, що складно зробити, коли з тобою в кімнаті живуть іще дві сестри, хоч

їм, як здавалося дівчинці, теж не було до неї особливого діла. Вони думали про хлопців і помади, саме тоді, коли Аліса хотіла впиватися горем недолюбленої дитини.

Вона читала книжки без щасливих кінцівок – це легко, якщо захоплюватися Достоевським і Толстим, – вслуховувалася у важкі тексти Земфіри й «Агати Крісті». Їй здавалося, що ці виконавці точно розуміють її біль.

Аліса намагалася чітко донести власну позицію до навколишніх: «Я тут не для того, щоби витратити на вас свій час. У мене є набагато важливіші справи». Хоча нічого, крім книг, у її житті не було. Ще до закінчення дев'ятого класу їй удалося прочитати більшу частину творів світової літератури. Дівчина була безнадійно самотньою.

Для близьких Аліси її переживання були неочевидними, ніхто не бачив її внутрішнє сито, котре просіювало слова й учинки інших настільки дрібно, що перетворювало їх у підтексти. Зовні вона усіма можливими способами намагалася декларувати: «Мені ніхто не потрібен. Я все зможу сама». В середині ж мріяла про будь-який прояв уваги та ласки.

Смерть мами була для Аліси неочікуваним припиненням постійної конфронтації. Запитань у їхніх стосунках залишилося вдосталь, тому дівчина розуміла, що попереду її чекають роки роботи із психологом. А може, у спробах розібратися у цих стосунках пройде все її подальше життя?

Мама померла пів року тому, але у своїй голові донька продовжувала з нею розмовляти. Це не були розмови про прощення чи спогади про прекрасні моменти дитинства. Аліса продовжувала запитувати у мами: «Чому ти ніколи не знаходила на мене часу? Чому не помічала, що саме мені потрібно?» – і ставити інші схожі запитання дитини, якій бракувало материнської уваги. Радості ці розмови не приносили, швидше мучили, почасти не даючи заснути.

Коли о третій годині ночі її будив син, – плакав у суїдній кімнаті, бо йому приснився страшний сон, – вона крізь темряву йшла до нього, брала на руки й несла у своє ліжко. Через хвилину він мирно засинав у теплій і м'якій батьківській постелі, а Аліса знову починала свої «нічні бесіди». Сама запитувала, сама відповідала. І тільки обійнявши свого маленького хлопчика, який клав на неї ніжки, їй удавалося заснути і припинити мучити себе. Вона не плакала за мамою ні вдень, коли хтось міг це помітити, ні вночі, коли її ніхто не бачив. Вона ніби не до кінця усвідомила, що ж відбулося і що смерть мами – це назавжди.

А тепер потрібно провести тиждень у маминому будинку.

Зараз Алісі цього хотілося найменше. Потихеньку починав підступати токсикоз – шостий тиждень вагітності. Жодна сестра не знала, що вона чекає на другу дитину, адже про це у принципі ніхто не знав, окрім неї самої і чоловіка.

Ба більше, Алісі непросто було уявити життя всіх трьох сестер в одній кімнаті – чи навіть у різних кімнатах, – але так близько одна до одної в одному будинку впродовж цілого тижня. Вона не розуміла, що з цього вийде. У голові поставав лише дискомфорт і безліч компромісів, яких вимагало спільне життя чужих людей. А чужими для неї були всі, крім чоловіка і сина.

До своєї рідні Аліса завжди ставилася з обережністю: це були саме ті люди, які завжди висміювали її мрії та цілі. Нагадували, що всі її задуми неможливі, казали, що їй краще «спуститися з небес на землю, а то боляче буде падати», «зняти рожеві окуляри», «перестати витати у хмарах» і «зайнятися справжніми, серйозними речами». Ніхто не розумів її, всім вона здавалася зарозумілою мрійницею.

Незважаючи на це, Аліса досягала всіх «надуманих» висот, яких планувала досягти у житті. Та це не допомагало.

Новим формулюванням стало: «Ну це ж Аліса, в неї завжди все не як у людей». Такий посил від близьких не зміцнював їхніх стосунків, не викликав бажання спілкуватися і тим паче – бути відвертою.

Складно сказати, що з цього всього Алісі ввижалося, збільшуючись під лупою «недолюбленої дитини», а що було щирим бажанням родичів уберегти її від болю і розчарувань.

Очоловав ці проблемні стосунки з рідними конфлікт із мамою, як головною фігурою, котра у багатьох дітей асоціюється зі захистом і комфортом, а в Аліси – із противником, якого необхідно перемогти.

Коли Аліса і сама народила, то багато чого їй стало легше розуміти, та визнати мамину неідеальність не вдавалося. Так вона і жила, мріючи про ідеальну матір, якої у неї ніколи не було. Та й не могло бути, адже нікому не дістаються ідеальні матері. Мама – це просто люди.

Коли дівчина вийшла заміж, то у сімейних справах перестала дотримуватися будь-яких рамок пристойності. Її внутрішнє відчуття дозволеного дало їй змогу більше не бути частиною цієї сім'ї. Реальність її стосунків із родичами була такою, що вони не розуміли її задумів і поривань, а вона не хотіла миритися з їхньою обмеженістю і приземленістю. Мама з татом ображалася, Лена ображалась, а Настя і не думала про те, що може бути по-іншому.

А тепер ця поїздка... Відмовитися дівчина просто не могла, адже відчувала, що зобов'язана це зробити – віддати останній борг мамі.

Аліса лежала в одному ліжку з Леною в будинку їхніх бабусі й дідуся, що згодом став маминим. Вона не могла заснути, ранні спогади дитинства, нав'язані цим будинком, проносилися у неї перед очима. Ліжко було приємно

знайомим: високе, із залізними ніжками, м'яке й затишне, хоч і минуло понад десять років. Лена спала поруч, як і колись, або вміло вдавала.

Ніхто не хотів ночувати у сирому домі, де понад пів року не відчиняли дверей і тим більше вікон. Усі троє боялися спати в цьому будинку та ледве не на коротких сірниках вирішували, хто мешкатиме окремо, а кому пощастить лишитись удвох.

Усе ж Настя була старшою, і їй, за звичкою, було простіше вчинити як дорослій та, припинивши суперечку, лягти одній. Тож їй дісталася окрема кімната.

Коли сестра спала під боком, Алісі не було страшно, але заснути вона не могла. Не могла не згадувати бабусю й дідуся, яких уже давно не було серед живих, але які не припиняли їй снитися. А тепер не стало і мами.

Аліса ніколи не вміла знаходити правильну реакцію на минуле. Вона вміла шкодувати про те, чого не встигла, про те, чого у неї не було, але не знала, як це – жити, не озираючись і не думаючи: «А що, якби...».

РОЗДІЛ 2

Сестри по-різному сприйняли ідею, що доведеться певний час пожити разом у маминому «дачному будиночку», як його називала Настя.

Ніхто не знав, як довго це триватиме. І тим більше ніхто з них не хотів збирати папери й висиджувати черги перед кабінетами держслужбовців.

Хоча вибору їм ніхто не залишив. Усім трьом було потрібно поїхати в містечко, де останні два роки жила мама, і спільно вирішити питання спадку. Знайти покупця для будинку, розібратися, що робити з маминими речами.

Настя сердилася, що довелося надовго залишити роботу. Вона уявляла, як за час її відсутності трапляться найнепоправніші катастрофи, котрі тільки можуть бути в житті процвітаючої туристичної фірми. Так вона звикла ставитися до своєї роботи. Без перерв і вихідних, повна концентрація завжди, навіть під час хвороби чи відпочинку.

Возз'єднання із сестрами нітрохи не зменшувало напруги від майбутньої поїздки. За останні роки вони спілкувалися дуже мало, проте важко сказати, що когось із них це

сильно турбувало. Їхні стосунки були вимушеними: свята й екстрені ситуації в сім'ї – ось і все, що їх об'єднувало.

У вісімнадцять Настя поїхала з міста, в якому народилася, і з того часу намагалася зайвий раз туди не повертатися. Ніколи не приїздила додому на відпочинок, зимівлю чи коли було складно.

Одного разу, на першому курсі, напередодні новорічних свят Настя залишилася геть без грошей. У мами з татом просити не хотіла, планувала з усім розібратися сама. За декілька днів до Нового року студентський гуртожиток перетворився на безлюдний острів. Насті здалося, що, крім неї і коменданта, не залишилося нікого. Як і не зосталося нічого в холодильнику й кишнях. Зате намір бути сильною не полишав її до кінця.

Вона скрутила у вузол усі свої спогади про новорічні салати, рум'яну курочку з духовки і картопляне пюре. Думки про подарунки, перегляд святкових фільмів і приємне мерехтіння гірлянди спокою не дарували, але такою була Настя. І якщо вона щось вирішила, то йшла до кінця. Тридцятого грудня вона вимкнула телефон, аби ніхто не міг додзвонитися і знайти її. Влаштувалася підробляти на кухню в одне дешеве кафе і пережила найважчий у своєму житті етап становлення.

Куранти по телевізору били дванадцять разів, п'яні відвідувачі кричали: «З Новим роком!», на вулиці розривалися петарди, а Настя, намілюючи чергову тарілку, не зронивши ні сльозинки, пообіцяла собі, що це останній Новий рік, який вона зустрічає в таких умовах.

Саме тоді, коли сила волі перемогла спогади з минулого, дівчинка подорослішала. Коли вона, не шкодуючи себе, залишилася вірною своїм принципам. Такою Настя і стала: сильною людиною, яка в будь-якій життєвій ситуації може дати собі раду. Через усе своє життя вона пронесе цю історію, згадуючи, наскільки самотньою та нещасною

була і що змогла витримати. Більше ніколи перед нею не поставало питання: здатися чи продовжувати. Вона знала: продовжувати, адже це те, що вона вміє найкраще. Зараз, у свої тридцять п'ять, Настя була власницею і директоркою туристичної компанії у столиці, чим сильно пишалася і дорожила.

Усі ці події не могли не позначитися на її стосунках із родичами. Коли Настя підкорювала великий перенаселений Київ, Лена закінчувала десятий клас і навіть не знала, ким хоче стати. Аліса, тринадцятилітня підлітка, фарбувала волосся в яскраво-рудий і ніколи не спілкувалася зрозумілою мовою – мовою дій. Вона постійно витала у фантазіях та ілюзіях, що частенько дратувало реалістичну і прагматичну Настю.

Для Насті сестри були швидше тягарем, аніж близькими людьми, від яких можна отримати тепло й розуміння. Принаймні так вона до них ставилася. Дівчина продовжувала спілкуватися з сім'єю, навіть коли всі вирости й утратили точки дотику, вийшли заміж, роз'їхалися від мами, але продовжувала швидше формально, ніж від великого бажання

Настя й далі купувала на дні народження подарунки, котрі все частіше надсилала поштою, аніж привозила особисто, однак правил ввічливості дотримувалася. От тільки було ніяк не можливо змусити її зблизитися із сестрами. Щиро цікавитися їхніми справами, новинами, чи не потрібна їм підтримка – не та, за котрою вони звернуться самі, а та, котру не просять, а пропонують, бо відчувають.

РОЗДІЛ 3

Лена завжди страждала від відсутності сестер у її житті. Для неї вони були найріднішими людьми у світі, хоча реальність їхніх стосунків цього не відображала.

Із самого дитинства їй доводилося багато часу проводити в лікарнях. «Швидку» для Лени з гострим нападом болю в животі, боці чи грудях викликали не рідше, ніж раз на місяць. Аліса часто прокидалася і не розуміла, куди пропала сестра, а Лену разом із мамою вже везла карета «швидкої». Дні, проведені у лікарні, навчили її цінувати дім, сім'ю і сестер.

Вона завжди ними пишалася, скромно посідаючи місце звичайної, нічим не примітної «середньої» сестри без особливих заслуг чи навичок.

Це Настя – смілива і сильна, тому у вісімнадцять років переїхала не просто в інше місто, а в столицю, й успішно там працює.

Це Аліса – розумна і талановита, тому вже з ранніх шкільних літ збирала золоті медалі на міжнародних

змаганнях зі спортивної гімнастики та грамоти на шкільних олімпіадах

Лені здавалося, що тільки хтось інший може бути активним, досягати своїх цілей, мріяти про недсяжні горизонти, а вона ж має плисти за течією і намагатися не наткнутися на камінь. У цьому й було її основне завдання – не втратити той комфорт, котрий у неї вже був. І цього їй було цілком достатньо.

Чи заздрила вона своїм сестрам? Ні. Щоб відчуті заздрість, потрібно хоча б раз відчуті «я гідна чогось більшого і кращого», а цього в житті Лени ніколи не було.

Коли сестри вирости, зв'язок між ними геть ослаб. Настя жила в Києві й дедалі глибше занурювалася у свою цілодобову роботу. Лена вийшла заміж і переїхала від мами. Аліса почала вчитися в інституті, змінила коло спілкування і жила з батьками у квартирі їхнього дитинства.

Переїзд до чоловіка давався Лені непросто. Спершу вона приходила вранці додому до мами, щоб доспати. Щоби, заснувши о шостій ранку у своєму дитячому ліжечку, прокинутися в ньому ж о восьмій. Поснідати з усіма, вигуляти собаку. Крім Лени, ніхто не помічав сімейної атмосфери, а дівчина ж без неї страждала. Це тривало близько пів року, щомісяця ставало все дивнішим і почало привертати увагу її чоловіка. Тоді їй довелося зібрати всю свою волю в кулаки, котрі ледве стискалися від смутку, і припинити ці ранкові поїздки. Незабаром вона звикла жити окремо, проте однаково часто відвідувала маму з сестрою – вже як гостя.

Що говорити про смерть мами... Мама померла пів року тому, а біль нікуди не подівся і меншим не ставав. Лена почувалася маленькою, малесенькою, як курчатко, до якого нікому немає діла і яке тільки плутається в усіх під ногами. Хоч у її житті нічого не змінилося: робота, будинок, вихідні, зустрічі з друзями на свята, – але

заповнити порожнечу, що утворилася після відходу мами, не вдавалося.

Її переслідувала постійна тривога, хоча хвилюватися не було причин. Дівчина відчувала, що фундамент, який тримав усе її життя, зник. Мама для неї була найближчою людиною, і тепер, без її підтримки, Лена не уявляла, як буде з усім справлятися.

Можливість поїхати у мамин будинок, та ще й із сестрами її дуже потішила. Вона сподівалася отримати відчуття маминої присутності: торкатися її речей, кутатися в пухнастий халат, переглядати фотографії. Радити присутності найближчих рідних людей – сестер.

Мама відійшла несподівано. Лену мучило почуття провини через те, що в той момент із мамою нікого не було, точніше, не було саме її, Лени. Ніхто й подумати не міг, що мама потребує нагляду або чиеїсь присутності. Але душу дівчини роз'їдала думка про те, що вона не відчула маминих страждань, незважаючи на міцний зв'язок, який був між ними.

Так довго не виходити на роботу для неї було непросто. Попросити про тижневу відпустку, за відчуттями, – неначе взяти в борг. Лена працювала на відомого дизайнера, виробництво якого ніколи не зупинялося, і вона ніколи не відмовляла, якщо потрібно було вийти на роботу в суботу чи затриматися після восьмої вечора. У цьому зі старшою сестрою вони були схожими. Тільки Настя робила це тому, що вкладалася у власну справу, а Лена – бо не вмiла відмовляти. Їй здавалося, що якщо вона одного разу скаже «ні», то втратить роботу.

Прийти до своєї начальниці і просити про п'ять днів відгулу було для неї тим самим, що просити про зарплату, коли її затримували. Вона намагалася чекати до останнього, але, коли гроші закінчувалися, їй усе ж доводилося проходити через це нестерпно принизливе жебракування.

Однак бажання поїхати до мами, нехай і в порожній будинок, зате в компанії сестер, додало їй рішучості.

Її з легкістю відпустили, бо навіть найсуворіші директори автоматично схвалюють прохання, в яких фігурують факти про померлих батьків.

РОЗДІЛ 4

Минуло трохи більше, ніж пів року після похорону, й усі три сестри з'явилися в цьому будинку. Нікому не хотілося з ним возитися, проте мама чомусь написала заповіт на трьох.

Дівчата розуміли, що йдеться не про матеріальну цінність будинку в маленькому місті. Він не коштував дорого. Хоча виручені від продажу гроші безсумнівно залишалися грошима, хоч і маленькими. Сестри здогадувалися, що це рішення було останньою маминою спробою зробити хоч щось для них трьох. Об'єднати. За життя їй ніколи цього не вдавалося – принаймні настільки, наскільки вона хотіла.

Сестри вже дуже давно не проводили так багато часу разом. Три години у тісній приміській електричці – щоби дістатися до містечка, де мешкала мама. Вечір незручних розмов, жартів із соцмереж і дешевого пісочного печива з місцевого хлібного кіоску.

Не дивно, що їм нема про що говорити. У кожної було власне життя, котре не пересікалося з життям сестер.

Дівчата намагалися дотримуватися правил етикету і запрошували одна одну на дні народження, Великдень і Восьме березня. Проте, якщо запрошення відхиляли з якихось причин: через хворобу, відрядження або щось ще, – Настя з Алісою тільки зітхали з полегшенням.

Смерть матері не зробила їх ні на йоту ближчими. Не змусила зайвий раз обійнятися чи згадати про щасливе дитинство. Не було про що говорити. Дитинство було, були щасливі моменти, але не пов'язані із сестрами. Та й ніхто ніколи не страждав від цього, хіба Лена, хоч вона жодного разу про це й не говорила. У кожній були власні сім'я, друзі, робота. Тому ніхто не ображався.

Ось і сьогодні, засинаючи у сирих ліжках старого будинку їхніх бабусі й дідуся, як мінімум дві з них думають про те, щоб скоріше повернутися у власний світ, у власні ліжка, якомога далі від родинних зв'язків.

Почувши шурхіт у сусідній кімнаті, Аліса зрозуміла, що Настя теж не спить. І, судячи зі скрипу вхідних дверей, вийшла покурити. Аліса знову відчула себе маленькою дівчинкою, яка випадково дізналася секрет сестри. Так було, коли вона побачила старшу сестру з цигаркою за рогом школи. Звичайно, мама про це не знала, як і ніхто інший із родини, а якщо б дізналися, «порушниці» було б непереливки. Зараз Насті тридцять п'ять, мами немає, отже, вона сама вирішує, що їй можна, а що – ні. Та все ж відчуття, що вона застукала сестру, вкотре віддало Алісу.

Тоді, в дитинстві, Настя відкупилася п'ятьма жуйками «Love is...», тож сестра берегла її секрет, як власний. Сьогодні це нагадало Алісі, що Настя – її старша сестра, і ця різниця у віці відчуватиметься постійно. Коли Настя почала зустрічатися з хлопцями, фарбувати червоним губи і під мамині крики приходити додому після дванадцятої, Аліса потай захоплювалася нею. І не тому, що теж хотіла

так робити, адже їй тоді було лише вісім або дев'ять років. Ні. Алісі просто подобалося, що у сестри є ця сила духу, якої поки що не було в ній і якої точно не було в середульшій. Коли Настя знаходила час на наймолодшу сестру, розповідаючи їй про своє життя, її історії розбурхували уяву і вражали Алісу. Вони були схожими на епізоди з підліткових серіалів.

Нічний перекур нагадав Алісі про часи, коли сестри все ж були близькими і навіть мали власну традицію. Настя набирала повну ванну гарячої води з піною, Аліса сідала на закриту кришку унітаза, і дівчата багато розмовляли. Це були ті моменти близькості, про які вона геть забула. Спогади зігріли її, і вона вирішила вийти до сестри.

– Що, теж не спиться? – запитала Аліса, тільки переступивши поріг дому.

– Так, цей запах не дає мені спокою, – скривилася Настя.

– Завтра залишимо вікна відчиненими на цілий день. Надіюся, це допоможе.

– Або я спробую знайти готель, у якому можна зняти номер.

– Насть, думаю, для Лени це буде досить затратно, краще залишімося тут.

– От і залишайтеся, а я чому маю страждати?

Ось вона, класична Настя. Аліса повернулася в реальність останніх років. Немає більше тієї старшої сестри, яка розповідала їй історії, потопаючи в густій різнокольоровій піні. Настя – це постійні межі, вибудовані з першої секунди вашого спілкування. Настя – це шипи й голки, холод і байдужість.

– Я, мабуть, піду всередину, щось прохолодно. На добраніч, – чомусь пошепки сказала Аліса й пішла.

Сестра залишилася курити, не сказавши і слова у відповідь.

«Це буде непростий тиждень, – подумала Аліса, – краще якомога швидше заснути, сонливість навряд чи допоможе витримати ці дні».

РОЗДІЛ 5

Зранку сестри попрокидалися одна за одною і зустрілися на кухні. Ніхто з вечора не подумав купити продуктів для сніданку, тож їсти було нічого. Це сповільнювало весь процес походу до нотаріуса. Настя злилася, все починало йти не за планом, її дратувало, що ніхто заздалегідь не подумав про їжу, і вона зокрема.

– Я можу сходити в найближчий магазин і купити чогось, що можна швидко з'їсти, – запропонувала Аліса.

– Дівчата, давайте я збігаю на базар і приготую нормальний повноцінний сніданок. Посмажу котлет, зварю картоплі чи гречку. Я швидко, за годину впораюся, – Лена поспішила всіх переконати.

Настя змінилася в обличчі й округлила очі:

– Що ти вигадуєш? Які котлети? Давайте домовимося не розводити тут сімейних обідів і домашнього затишку. Наша мета – якомога швидше покінчити з усією цією паперовою роботою, а не влаштувати собі канікули в Простоквашино. Пропоную сьогодні кожній купити собі щось готове на сніданок і не витратити на це багато

часу. Раніше вийдемо – більше справ зробимо, – рішуче сказала Настя.

– А я пропоную таке, – Аліса спробувала згладити різкий тон сестри, їй стало шкода Лениних благородних поривів, – давайте, щоб одна одну не затримувати, сьогодні перехопимо щось на ходу. Хто раніше закінчить сніданок, той першим піде у справах, інші – наздоженуть. Потрібно тільки вирішити, з чого почнемо.

– Гарна ідея. Тоді я йду прямо до нотаріуса, думаю, з нього варто почати, – з неочікуваним ентузіазмом відреагувала Настя.

– Давай. А ми з Леною тебе доженемо, – Аліса, щаслива від того, що змогла запобігти конфлікту, всміхнулася.

Як тільки Настя покинула будинок, атмосфера в кімнаті припинила бути такою напруженою. Лена знітилася. Такі дрібниці з легкістю могли на цілий день позбавити її настрою. Вона відразу замикалася, ставала метушливою і ще більше намагалася догодити. Аліса дивилася на сестру – в цьому будинку вона особливо сильно нагадувала їй маму. Зовні вони навряд чи були схожими, і тим більше вона не була схожою на маму дитячих років Аліси. Лена нагадувала постарілу маму, котра перед смертю дуже сильно змінилася.

Мама дитячих спогадів Аліси була жінкою, що вселяла страх усім: своїм дочкам, трьом чоловікам і просто всім, хто її оточував. Якщо до дівчаток у гості приходили подруги, то вони намагалися це робити, коли їхньої мами не було вдома.

Кожного разу, повернувшись із роботи, мама перевіряла, чи в хаті прибрано. Від неї не могла схватитися жодна порожинка на книжковій полиці, жоден необережний рух, від якого щось розливалось чи розсипалося. Якщо доньки не рухалися з чіткістю роботів, крик здіймався такий, що гості швидко збиралися додому, навіть якщо прийшли десять хвилин тому.

Коли мама заходила у квартиру, все мусило блищати. Речі повинні були лежати чітко на своїх місцях, а завдання зі списку на холодильнику – бути виконані. Їй однаково мама з порога визначала, що не дороблено. Вона мала надприродну здатність бачити лише недоліки, лише те, що ти зробив не так, і концентрувати на цьому всю свою увагу.

Те, що було зроблено правильно, приймали за належне, все, що дороблено не було, – перетворювалося на тему судового засідання. І якщо Настя в такі моменти просто розверталася і йшла, то Лена ще довго сумувала і намагалася все виправити. Найгірше було Алісі, вона не вміла мовчати. Їй було надважливо завжди мати рацію, вона починала доводити, що все було зроблено, як і домовлялися, від цього конфлікти лише посилювалися.

У цих випадках на допомогу приходила середня сестра, яка мовчки все виправляла, і мама заспокоювалася, іноді караючи Алісу за «довгий язик», іноді просто махала на неї рукою. Ось така мама і залишилася в її пам'яті на довгі роки й досі в ній жила.

Коли після свого заміжжя Аліса поїхала від мами, їхні стосунки стали розслабленими. Розбіжності нікуди не зникли, просто теми для суперечок із побутових перейшли до політики й уявлень про життя. Про що вони не говорили б, у них завжди були протилежні думки. Вони ніби спілкувались на різних мовах, і кожна це розуміла, проте жодна не хотіла йти назустріч іншій.

Щоправда, в останні роки життя мама сильно змінилася. Вона ще не була старою, мала всього лише п'ятдесят сім, але стала надзвичайно спокійною. Завжди допомагала, з усім погоджувалася.

Після того як Аліса народила первістка і, як виявилось, єдиного для мами онука, тій таки вдалося ввійти у роль бабусі. А бабусі – це, зазвичай, добрі, милі люди,

котрі смачно годують, засовують тобі в кишеню солодощі і дріб'язок.

Бабусі нічого не вимагають, просто терпляче чекають твого приходу і завжди раді тебе бачити. Такою стала і мама, приємною жінкою старших років. Коли Аліса розказувала своєму чоловікові про своє дитинство, він не міг до кінця повірити в усі ті історії. Йому було дуже складно уявити тещу іншою – суворою та безкомпромісною.

РОЗДІЛ 6

– Можете нікуди не поспішати, – обурювалась у трубку Настя. – Виявляється, понеділок – не прийомний день у цій нотаріальній дірі.

– Шкода, звичайно, але ти не переймайся так. Ми на сьогодні щось інше заплануємо. Наприклад, займемося будинком, там роботи вистачить на тиждень, – Аліса намагалася направити запал сестри в інше русло. – Ми з Леною вже закінчили снідати і чекаємо на тебе. Повертайся, вирішимо, як бути далі.

– Нічого не вдалося в нотаріуса? – запитала Лена, допиваючи чай.

– Так, сьогодні не прийомний день, але Настя не уточнила деталей. Не сумніваюся, вона прийде й опише все емоційно і барвисто. Це ж Настя.

– Як тобі вдається так спокійно ставитися до неї? Не ображатися, не засмучуватися, просто жити з цим? – щиро дивуючись, запитала сестра.

– «Як, як»! Вона ж викапана мама, хіба ти не помічаєш? Я за роки життя вдома звикла до того, що, якщо хтось

кричить, можна шулитися від страху, а можна встати, розправити плечі й вистояти під натиском цієї хвили емоцій, – гордо поділилася Аліса власними досягненнями у протистоянні мамі. – І що старшою я ставала, то краще мені це вдавалося. Ну, або мама просто здавала позиції. А може, все разом. Настя така ж – багато шуму, рамок, жорсткості, але якщо не йти в усього цього на повіді, то це навіть не заважає.

– Ти завжди була сильною. Мене це в тобі дивувало. Не всі такі, як ти. Не всі так можуть. Я – точно не могу. Кажеш, це просто? Не рівняй усіх на себе. Думаєш, я не помічаю, що ти вважаєш мене слабкою і недалекою? Маминою доцею?!

І тут Лена розплакалася. Досі будь-які спогади про маму змушували її знову і знову переживати цю втрату.

– Ти вимагаєш від людей бути такими, як ти, не даючи нікому бути слабшим або не таким успішним, – проплакала Лена, шмигаючи носом.

– Не плач, будь ласка, – Аліса, розгублена від того, що відбувається, намагалася підбирати слова. – Я не знала, що так сильно тебе цим ображаю, я не хотіла цього. Для мене і справді все просто: береш і робиш. Які тут можуть бути секрети чи особливі здібності?

– У мене все не так. Ніколи не вдається те, що задумала. Знаєш, скільки разів мені вже було боляче, опускалися руки і стискала душа під час чергових місячних? Ви з Настею вважаєте мене невдахою, а мої проблеми – надуманими і незначними. Звичайно, як вам мене зрозуміти? Настя ніколи не хотіла дітей і постійно нагадує мені про це, ніби хвалиться, наче вважає це своєю перевагою. Ти скаржишся, яким складним стало твоє життя після того, як ти народила. Як тобі бракує часу на себе і власні справи, а потайки, мабуть, думаєш: «Тішся, Лено, що у тебе немає дітей». А я не могу. Я хочу бути матір'ю. Хочу дитину,

хочу довести цю справу до кінця, – кинула сестра і пішла, не давши Алісі можливості відповісти.

Вийшла з двору, не зачинивши хвіртку, й попрямувала в бік центру. Аліса розгубилася від такої відвертості.

Перший день. Лише пів дня вони разом, а Лена з Настею вже посварилися, або, швидше, Настя наговорила Лені всякого. Тепер, мабуть, прийшла Леніна черга виговоритися.

Спершу Алісу розсмішило те, що сестри ось так, «по старшинству», вибухають і розходяться. Кому ж тоді висловлюватиме претензії вона, у ролі наймолодшої? У цьому будинку не було навіть прибудної кішки. Проте коли Аліса почала усвідомлювати все, що на неї звалила середня сестра, то веселощі кудись зникли.

Середульшенька, яка завжди була всім задоволена, яку ніколи не можна було зачепити, як не старайся, пішла з сльозах і залишила після себе вежу з докорів.

Алісу ці претензії не образили, а, швидше, засмутили. Вона думала, що, граючи в гру «ти – дурна, а я – розумна», зможе бути вищою за сестру. В цьому Лена не помилилася. Аліса з Настею справді вважали її недалекою середньостатистичною людиною, котра ніколи не стане успішною. Лена, яку завжди можна обманути і сміятися, поки та розбирається, правда це чи ні, й так далі.

Сестри несерйозно ставилися навіть до того, що Лена вже стільки років не може завагітніти, і тільки думали про себе: «Ой, знайшла, чому засмучуватися. Почни жити повним життям, і тоді для самореалізації діти не знадобляться».

У питанні дітей Настя з Алісою були дуже схожими. Хоч Аліса вже мала дитину й чекала на ще одну, та типовою мамою не була. Вона заперечувала ідею «життя і подвиги в ім'я дітей», вважала їх окремими особистостями, які, звичайно, потребують догляду й підтримки, однак

точно не потребують, щоби мама говорила «ми поїли», «ми поспали», «ми-ми-ми». Вона боялася стати хоч трохи схожою на таких матерів, життя яких – спілкування на «мамських» форумах і в чатах, побудова дня довкола безперервного раннього розвитку дітей і закупівлі всіляких дитячих обновок.

Аліса не знала, звідки взявся цей страх, адже їхня мама ніколи не була одержимою батьківством. Дівчатка були ситі, взуті й одягнені, найчастіше, окрім Насті, в одяг старшої сестри, й не більше.

Аліса просто не бажала змінювати власне життя на угоду комусь іншому й у цьому була солідарна з Настею. Просто одна сестра дотримувалася цієї ідеї більше, а інша – менше. Аліса поєднувала в собі боротьбу з двома протилежними страхами – бути «поганою» мамою і бути «занадто»-мамою. Це розривало її на частини, забирало енергію. Голоси чужих людей в її голові твердили: «Ти повинна кожен хвилину вільного часу присвячувати дитині. Хатні справи можна робити, коли дитина спить. Жодних мультиків, грайте разом: ліпіть, малюйте, невтомно, постійно. Чому твоя дитина хворіє? Ти, мабуть, її погано годуваш, легко вдягаєш, не миєш підлогу».

Вона постійно змагалася з цими голосами, і, хоча їй вдавалося не йти у чужих думок на поведі, ті однаково сіяли зерна сумнівів. Порятунком був лише один: вирішити, що краще для неї і її дитини. Але як це зрозуміти, коли у тебе немає досвіду? Коли ти вперше стала мамою? Коли всі спроби почути себе перекрикують гучні впевнені голоси інших? Аліса ще довго не могла відповісти собі на ці запитання.

РОЗДІЛ 7

Аліса просиділа у дворі до самого приходу старшої сестри, котра додому не спішила. Лена поки що не повернулася. Проте її ніхто й не квапив і їй не телефонував. Коли Настя прийшла, Аліса описала, що тут недавно відбулося, і відчула полегшення. Так, вона розполовинила відповідальність за їхнє ставлення до сестри впродовж усіх цих років. Однак Настя не перейнялася переживаннями Лени та її щирістю, просто фиркнула: «Які ми ніжні!» – й пішла розбирати мамині документи.

– Алісо, йди сюди, чого ти там сидиш? Подивися на це, – сестра тицьнула пальцем у дату, вказану у свідоцтві про шлюб бабусі й дідуся. – А тепер порахуй, через скільки народилася мама! Ти знала про це?

– Вперше бачу, – Аліса намагалася порахувати і зрозуміти, до чого веде сестра.

– Уявляєш, навіть у ті часи високої моралі, як зараз любить повторювати старше покоління, бували «шлюби по зальоту».

– Настю, як ти можеш так говорити?

– А що? Це ж правда, – всміхнулася сестра.
– Побережи, будь ласка, мою світлу пам'ять про бабусю з дідусем від таких асоціацій, як «зальот»!

– Ще одна пешена. Як мені витримати вас, таких чутливих і вразливих, цілий тиждень? – закотивши очі, Настя полізла в сумку за пачкою сигарет.

– Може, трохи заспокоїтися і не забувати, що у цьому світі є не тільки ти, а й ІНШІ люди? – вимовивши це, Аліса різко замовкла. Вона зрозуміла, що слово у слово повторює думки Лени.

На дівчину нахлинуло це неприємне липке відчуття, коли розумієш, що борешся за те, чого сам не робиш. Коли усвідомлюєш, що ти – ханжа, а навколишні страждають від твоїх слів і вчинків, від яких і ти намагаєшся захиститися.

Лени не було вже досить довго, тож Аліса вирішила зателефонувати. Виявилось, що сестра вже була в поїзді і прямувала додому. Не встигла Аліса домовитися, а Настя вже жартувала:

– Ну, і де вона ходить цілий день? Що, вже друзів собі тут знайшла?

– Ні, вона поїхала додому, – спантеличено промовила Аліса.

– Як – додому? – сестра відклала документи, намагаючись усвідомити, про який дім ідеться.

– Уяви. Вона так сильно образилася, що не змогла витримати і дня в нашій компанії.

У від'їзді сестри Аліса звинувачувала себе: що не змогла підтримати мир і нейтралітет серед сестер, що все зруйнувалося ще до того, як вони почали вирішувати справи. І хоч вона звикла до привілею не враховувати думку старших, однак такі ситуації переживала важко.

– Мені байдуже, хто і на що ображається, – розлютилася Настя. – Пора подорослішати і хоч трохи зачерствіти.

Ми ж тут не на дівич-вечір зібралися. Ми приїхали сюди як трое дорослих людей. Мені все це не потрібно. За скільки ми продамо цей будинок? За копійки! Кожна отримає максимум тисячу доларів, а втратимо не менше тижня. Насправді ми тут зібралися заради неї, вона це розуміє? Моя відсутність на роботі коштуватиме майже таких самих грошей, а вона влаштовує концерти! – Настя різко смикнула за замок сумки, дістала сигарети і тільки після першої затяжки видихнула спокійно, дозволивши собі закурити в будинку. – Мене так дратують усі ці дитячі реакції. Ой, образили її! Отримала правду, яку вже давно повинна була дізнатися, в обличчя. Нехай радіє, що у неї є можливість почути і заперечити, якщо щось не подобається! А вона втекла...

– Насть, давай знизимо оберти і спробуємо поговорити з нею її мовою, ну чого нам це вартує?

– Хочеш переговорів? От і дзвони, а я продовжу розбирати папери. Мама стільки всього наскладала: своє, батьківське, ще незрозуміло чие... Документи лежать упереміш із фотографіями та листівками, всю ніч доведеться сидіти.

Настя зосередилася на паперах.

– Лен, ти вже добралася? – Аліса запитала відразу ж, як тільки припинилися гудки, навіть не встигнувши почути голос сестри.

– Ні, під'їжджаю.

– Ти так сильно образилася, що не змогла з нами залишатися? – Аліса знала, що з цією сестрою напором не можна, а то вона закриється. Її потрібно спробувати почути. Але головна проблема – змусити Лену говорити. Та цього Лена ніколи не вміла робити або не хотіла.

– Не знаю, я просто захотіла додому. До Роми і кота, – сестра почала відкриватися, не зустрівши осуду з боку Аліси. Навпаки, коли вона відчула розуміння, їй захотілося сказати правду.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ